

Giuseppe Tanzella–Nitti (ed.), *La teologia, annuncio e dialogo*, Roma: Armando Editore 1996, s. 191 (Studi di teologia, t. 3).

Jednym z ważnych osiągnięć współczesnej teologii jest odkrycie jej funkcji „dialogicznej” Prawie powszechnie dostrzega się, że jej zadaniem jest dialog ze

współczesną kulturą, współczesnymi naukami, szczególnie naukami antropologicznymi. W związku z tym na nowo rodzi się potrzeba przemyślenia kwestii dotyczących natury i metody teologii oraz jej zadań w Kościele. To samo dotyczy poszczególnych dyscyplin teologicznych, wśród których zostaje ostatnio szczególnie zauważona teologia fundamentalna, która ma do odegrania kluczową rolę w ramach wspomnianego dialogu, do czego dysponuje ją zarówno jej specyficzna natura, metoda, jak również jej tradycja.

Problem, na który wskazuję, został podjęty w ramach sympozjum pt. *La Teologia: come far dialogare la fede oggi*, zorganizowanego w marcu 1995 r. przez Wydział Teologii Papieskiego Ateneum Świętego Krzyża w Rzymie. Materiały z tego sympozjum zostały opublikowane w tomie pt. *La teologia, annuncio e dialogo*.

W ramach podjętych zagadnień na pierwszym miejscu znalazł się problem określenia roli teologii w ramach dialogu między wiarą i rozumem. G. Colombo (Wydział Teologii Północnych Włoch w Mediolanie) omówił aspekt interdyscyplinarny i dialogiczny teologii, zwracając uwagę na jego możliwości i potrzebę w ramach teologii. A. Blanco (Papieskie Ateneum Świętego Krzyża w Rzymie) podkreślił pewne elementy metodologiczne w teologii rozwijanej w aspekcie dialogu, szczególnie eksponując element doświadczenia i możliwości jego wykorzystania w teologii. Z tych dwóch opracowań wynika potrzeba szerszego dialogu teologii ze współczesnymi naukami, otwierająca przed nią nowe możliwości metodologiczne i dostarczająca wielu inspiracji dla jej refleksji.

Jak już wspomniałem, szczególna przestrzeń dialogu ze współczesną nauką i kulturą otwiera się w ramach tradycyjnej teologii fundamentalnej. W duchu tej teologii G. Tanzella-Nitti podjął problem znaczenia dyskursu o Bogu w ramach współczesnego kontekstu naukowo-kulturowego. W konkluzjach swoich rozważań podkreślił m.in. potrzebę poszukiwania w ramach teologii „ściślej odpowiedniości między słowem stwórczym i słowem profetycznym” (s. 80), czyli między szeroko rozumianą problematyką dotyczącą stworzenia i historią zbawienia. Inną ważną propozycją sformułowaną przez prof. G. Tanzella-Nitti dotyczącą zagadnienia „relacji pomiędzy Logosem chrześcijańskim i uniwersalnością prawdy” (s. 81). Podjęcie dyskursu o Bogu w ramach kontekstu naukowo-kulturowego ma m.in. znaczenie ewangelizacyjne (s. 82). R. Fisichella (Papieski Uniwersytet Gregoriański w Rzymie), również w kontekście teologii fundamentalnej, odwołując się do słynnego przemówienia wygłoszonego przez papieża Pawła VI w siedzibie ONZ (4 X 1965 r.), w którym papież mówił o Kościele jako „ekspercje w tym, co ludzkie”, podkreślił znaczenie teologii w ramach podstawowego pytania ludzkiego, jakim jest pytanie o sens, oraz wskazał, że jednym z pierwszorzędných zadań teologii fundamentalnej ma być podanie dzisiejszemu człowiekowi racji do pójścia za Chrystusem.

Aby teologia fundamentalna mogła podjąć te zadania, potrzebuje ona pogłębionej refleksji nad swoją tożsamością. Jest to może stwierdzenie banalne, ale rozumie się je lepiej i uznaje się znaczenie tego zagadnienia, jeśli uwzględni się fakt, że teologia fundamentalna jest tym działem teologii, który po soborze znalazł się w największym kryzysie i dopiero dzisiaj zaczyna się powolne jego przełamywanie. Refleksję nad wymiarem chryzologicznym teologii fundamentalnej podjął J.L. Illanes (Uniwersytet Nawarry w Pampelunie), a nad wymiarem eklezjalnym S. Pie-Ninot (Wydział Teologiczny w Barcelonie).

W ramach sympozjum powrócono także do tradycyjnego zagadnienia, jakim są implikacje mądrościowe i praktyczne teologii. G. Cottier (Teolog Domu Papieskiego i Sekretarz Generalny Międzynarodowej Komisji Teologicznej), odwołując się do tradycji augustyńsko-tomistycznej, zwrócił uwagę na wymiar mądrościowy i kulturowy teologii. Są to aspekty, które niejako w sposób naturalny dysponują teologię do dialogu z każdą kulturą i nauką oraz otwierają przestrzeń, w której dialog jest nie tylko możliwy, ale wprost konieczny. W ramach tego samego kontekstu C. Izquierdo (Uniwersytet Nawarry w Pampelunie) ukazał teologię jako szkołę „misterium przeżywanego”. Jak wiadomo, jednym z ciągłych napięć, jakie występują w ramach teologii, jest napięcie między jej naukowością i świętością teologa. Teologia, jeśli ma skutecznie spełniać swoją rolę, także rolę dialogiczną, powinna opierać się na świętości teologa. Jest to wewnętrzne kryterium natury teologii jako nauki oraz wewnętrzna dyspozycja do wprowadzenia teologa i teologii na drogę owocnego dialogu ze współczesną kulturą i nauką.

A. Aranda (dziekan Wydziału Teologii Papieskiego Ateneum Świętego Krzyża) w podsumowaniu wszystkich tych wypowiedzi podkreślił potrzebę uprawiania takiej filozofii, która intelektualnie będzie miała wymiar chrześcijański. Wskazał na wymiar instytucjonalny podjętych zagadnień w ramach działalności wydziału teologicznego; podjęte zagadnienia powinny zostać włączone w zakres badań teologicznych prowadzonych przez poszczególnych teologów, by potem byli zdolni do kształtowania w takim właśnie świetle „wędrowki intelektualnej” studentów (s. 171).

Omówiona tutaj książka zawiera wiele ważnych propozycji metodologicznych dla teologii oraz wyznacza kierunki refleksji teologicznej, które mogą realnie przyczynić się do rozwinięcia dialogu między wiarą i rozumem, między teologią i nauką. Refleksje zawarte na kartach tej książki, z jednej strony, starają się w pogłębiony sposób uwzględnić zadania, jakie współczesnej teologii wyznacza Kościół, oraz – z drugiej strony – te zadania, jakie stawia przed nią kultura współczesna. Myślę, że podobne zagadnienia w szerszej mierze powinny zainteresować polską teologię fundamentalną, szczególnie w ramach zagadnień dotyczących natury, metody i zadań teologii.

Ks. Janusz Królikowski